

Економічні науки

УДК 542.233

Єфименко Олеся Володимирівна

судовий експерт

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

Міністерства внутрішніх справ України

Ефименко Олеся Владимировна

судебный эксперт

Харьковский научно-исследовательский экспертно-криминалистический центр

Министерства внутренних дел Украины

Yefymenko Olesya

Forensic Expert

Kharkiv Research Forensic Center of the

Ministry of Internal Affairs of Ukraine

Сафонова Тетяна Валеріївна

судовий експерт

Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

Міністерства внутрішніх справ України

Сафонова Татьяна Валерьевна

судебный эксперт

Харьковский научно-исследовательский экспертно-криминалистический центр

Министерства внутренних дел Украины

Safonova Tatiana

Forensic Expert

Kharkiv Research Forensic Center of the

Ministry of Internal Affairs of Ukraine

**ХАРАКТЕРИСТИКИ, АСОРТИМЕНТ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ
МЕТАЛЕВИХ ПОБУТОВИХ ВИРОБІВ В СУДОВІЙ
ТОВАРОЗНАВЧІЙ ЕКСПЕРТИЗИ
ХАРАКТЕРИСТИКА, АССОРТИМЕНТ И ОЦЕНКА КАЧЕСТВА
МЕТАЛЛИЧЕСКИХ БЫТОВЫХ ИЗДЕЛИЙ В СУДЕБНОЙ
ТОВАРОВЕДЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЕ
CHARACTERISTIC, ASSORTMENT AND ASSESSMENT OF THE
QUALITY OF METAL HOUSEHOLD PRODUCTS IN FORENSIC
COMMODITY EXPERTISE**

***Анотація.** Розглянуто властивості металевих побутових виробів як основи споживчих властивостей побутових товарів, характеристику споживчих властивостей металевих побутових виробів. Проведено аналіз класифікації та асортименту металевих побутових виробів, а також вимог нормативно-технічної документації до якості металевих побутових товарів. Для характеристики споживчих властивостей та оцінки якості металевих побутових виробів було досліджено законодавчу та нормативну базу, що регулює якість металевих товарів, а також чинники, які формують якість металевих побутових виробів. Досліджено особливості маркування, пакування, транспортування і зберігання металевих побутових виробів, а також характеристику можливих дефектів металевих виробів з метою оцінки якості металевих побутових виробів. Запропоновано використовувати даний матеріал при оцінці якості металевих побутових виробів у судовій товарознавчій експертизі.*

***Ключові слова:** металевих побутові вироби, оцінка якості металевих побутових виробів, судова товарознавча експертиза.*

***Аннотация.** Рассмотрены свойства металлических бытовых изделий как основы потребительских свойств бытовых товаров,*

характеристика потребительских свойств металлических бытовых изделий. Проведен анализ классификации и ассортимента металлических бытовых изделий, а также требований нормативно-технической документации качества металлических бытовых товаров. Для характеристики потребительских свойств и оценки качества металлической бытовой посуды была исследована законодательная и нормативная база, регулирующая качество металлических товаров, а также факторы, формирующие качество металлической бытовой посуды. Исследованы особенности маркировки, упаковки, транспортировки и хранения металлических бытовых изделий, а также характеристика возможных дефектов металлических изделий с целью оценки качества металлических бытовых изделий. Предложено использовать данный материал для оценки качества металлических бытовых изделий в судебной товароведческой экспертизе.

Ключевые слова: *металлических бытовые изделия, оценка качества металлических бытовых изделий, судебная товароведческая экспертиза.*

Summary. *The article examines the properties of metal household products as the basis of consumer property of household goods, the characteristics of consumer property of metal household products. The analysis of classification and assortment of metal household goods, as well as the requirements of normative and technical documentation to the quality of metal household goods was carried out. To characterize the living property and quality assessment of metal housewares legislative and regulatory framework that regulates the quality of metal housewares, as well as the factors that shape the quality of metal housewares was investigated. Peculiarities of marking, packing, transportation and storage of metal housewares, as well as the characteristics of possible defects of metal housewares for the purpose of quality assessment of metal housewares*

are investigated. It is recommended to use this material in the assessment of the quality of metal household products in the court commodity expertise.

***Key words:** metal household products, quality assessment of metal household products, forensic merchandising expertise.*

Постановка проблеми. Експерт товарознавець вирішує велику низку завдань пов'язаних з визначенням ринкової вартості майна з обов'язковим урахуванням усіх факторів, які впливають на споживчі характеристики досліджуваних товарів, та причини їх змін. Експерт товарознавець відповідає на досить широке коло питань, що стосуються різноманітних характеристик досліджуваного об'єкта, сфери його застосування, стану товару, факторів збереження об'єкта або обставин, що викликали зниження його якості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання оцінки якості металевих побутових предметів та особливостями визначення експертами-товарознавцями вартості даних товарів в умовах ринкових відносин займалися: Архипов В.В., Донцова О.С., Петрова І.А. Артюх Т.М., Борщевська Ю.А., Головка М.П., Акмен В.О., Головка Т.М., Сорокіна С.В. Желавська О.О. та інші. Вони розглядали питання класифікації, асортименту, оцінки товарів в умовах ринкового середовища, які передбачають вільне ціноутворення, розкривали сутність та основні відмінності в поняттях різних видів вартості та ціни. Таким чином важливого значення набуває врахування всіх факторів при розрахунках ринкової вартості під час оцінки об'єктів.

Мета статті. Проаналізувати товарознавчу характеристику металевих побутових товарів, розглянути їх класифікацію та асортимент, основні дефекти, ознайомитись з вимогами нормативно-технічної документації до якості металевих побутових товарів, вивчити особливості їхнього маркування, пакування та зберігання.

Основна частина. Металевий посуд - це вироби, які застосовуються для приготування, вживання та зберігання харчових продуктів, води, гасу, для прання і кип'ятіння білизни та інших господарських потреб. За призначенням металевий посуд поділяють на харчовий і нехарчовий. Харчовий посуд в залежності від застосування поділяють на: кухонний (включає вироби, що використовуються для приготування і зберігання їжі в домашніх умовах), столовий, для зберігання і перенесення їжі і харчових продуктів. Нехарчовий посуд застосовують для зберігання і переносу нехарчових продуктів і різноманітних господарських потреб (наприклад, для прання білизни, прибирання). За способом виготовлення металевий побутовий посуд буває: цільно штампований, зшивний і литий. За матеріалом і видом захисного покриття поділяється на: сталевий - емальований, оцинкований, луджений, фарбований і чорний; з нержавіючої сталі: чавунний - чорний і емальований; з алюмінію і його сплавів; з мідних сплавів. За формою: конічний, циліндричний, квадратний, полусферичний. За особливостями конструкції: з ручками, без ручок, з кришкою (вкладною, накладною, бортовою, що закручується), без кришки. За обробкою поверхні: кратований, шліфований, полірований. За видом: захисно-декоративного покриття, без покриття, фарбований, анодований, оцинкований, луджений, емальований. За комплектністю: штучний, в наборі. Асортимент металевих побутових посуду складається з: оцинкованого, санітарно-гігієнічного призначення, різних фасонів і розмірів, з лудженої сталі, фарбованого, нехарчового призначення, чавунного чорного, чавунного емальованого, нержавіючої сталі, штампований алюмінієвий, листовий алюмінієвий, литий алюмінієвий, латунний, з мельхіору і нейзильберу [1; 2, с. 300].

Споживні властивості, асортимент, якість та ціна побутового металевих посуду, який представлений на ринку України формується на стадіях проектування, конструювання та виготовлення, а на стадіях

транспортування та збереження забезпечується певний рівень вже придбаних споживних властивостей. До факторів, які формують споживні властивості та асортимент побутового металевих посуду, зараховують вид використаних матеріалів, а також технологію виготовлення та оздоблення виробів [3].

При оцінці якості металевих побутових виробів враховуються їх класифікаційні ознаки, тому на першому етапі проведення дослідження визначаються: приналежність досліджуваного об'єкта (об'єктів) до загальноприйнятого класу товарів із відомим комплексом властивостей за класифікацією; приналежність досліджуваного об'єкта (об'єктів) до однієї групи товарів (виду, моделі, марки); відповідність товарних властивостей досліджуваного об'єкта маркувальним позначенням [4].

Одним з етапів дослідження є вирішення експертом завдань, пов'язаних із визначенням якості і фактичного стану об'єкта (об'єктів). На цьому етапі встановлюються фактичні характеристики досліджуваних об'єктів та відповідність їх базовим даними (нормативним). Визначається відповідність фактичних характеристик досліджуваних об'єктів (сировинний склад, конструкція, технічні параметри). Для отримання обґрунтованого висновку, що відображає стан досліджуваного об'єкта, великого значення набуває застосування певних методів і технічних засобів дослідження, що використовуються під час дослідження конкретної товарної групи [4].

Основними показниками якості металогосподарчих товарів є якість вихідних матеріалів, твердість металу, якість складання, стан поверхні, якість покриттів, розміри і конструкція виробів, їх зовнішній вигляд, стійкість під час експлуатаційних випробуваннях, комплектність, якість маркування та пакування. Якість вихідних матеріалів зумовлюється їх видом і маркою, що передбачено нормативно-технічною документацією [5, с. 161]. Вимоги до якості металевих побутових виробів регламентовані в

ГОСТ 27002-86 «Посуда из коррозионно-стойкой стали. Общие технические условия» [6], ГОСТ 17151-81 «Посуда хозяйственная из листового алюминия. Общие технические условия.» [7], ГОСТ 24320-2018 «Посуда из мельхиора, нейзильбера, латуни с хромовым или никелевым покрытием. Общие технические условия» [8], ГОСТ 24320-2018 «Посуда и приборы столовые из мельхиора и нейзильбера с серебряным или золотым покрытием. Общие технические условия» [9]. Всі ці стандарти мають зміни, які прийнято міждержавною радою зі стандартизації, метрології та сертифікації, за які проголосувала Україна. Ці стандарти нормують три групи показників: розмірні, фізико-технічні і загального вигляду.

При перевірці зовнішнього вигляду металевого посуду можуть виявлятися дефекти, що негативно впливають на різні показники властивостей виробів. Вплив того чи іншого дефекту на якість виробу залежить від його виду, розташування, розміру. Посуд виготовлений з металу в головному виробляють двома способами: методом лиття і методом пластичної деформації. Для кожного методу характерні певні дефекти: раковини, тріщини, викривлення, недолив, спай, механічні пошкодження - вм'ятини, забоїни, порушення цілісності відливання. Дефекти штампування: рванини, забоїни, вм'ятини, гофри, задирки, хвилястість борта, потовщення або утончення. До дефектів захисно-декоративного покриття відносяться: відшарування емалі, лускатість, цек, оголення металів або ґрунтової емалі, пухирі, кратери, прогари емалі, матові плями, сліди від оксидів, напливи цинку, потік, темні плями (точки), відшарування шара покриття, тріщини покриття. Дефекти декорування характеризуються наступними видами: порушення малюнка і розрив фарби, недопал фарби, перепал фарби, вигорання малюнка, нечіткість контуру малюнка [10].

До методів визначення показників якості продукції відносяться - вимірювальний, органолептичний, експертний, реєстраційний, розрахунковий та соціологічний. Проводячи оцінку якості металевих

побутових товарів в товарознавчій експертизі найбільш оптимальними є органолептичний та вимірювальний методи. Органолептичний метод вимірювання якості товару - відрізняється простотою у використанні та можливістю проведення в різних обставинах, не потребує використання спеціального обладнання. Вимірювальний метод базується на інформації, яку отримують за допомогою вимірювальних пристроїв [11].

Визначення рівня зниження якості металевих побутових виробів у відсотках визначається згідно додатку 3 «Таблиці втрати якості виробів за один рік експлуатації та внаслідок зносу і наявності дефектів», який наводиться в методичних рекомендаціях Желявської О.О. «Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів» та використовується при проведенні товарознавчих досліджень. Дані таблиць встановлення рівня зниження якості виробів у відсотках являються орієнтовними. У кожному окремому випадку при встановленні відсотку зниження якості необхідно враховувати вид виробу, місце розташування та розмір дефекту, можливість його усунення, вплив дефекту на зовнішній вигляд та експлуатаційні властивості виробів та ін. [12].

Для ідентифікації металевого побутового посуду та його приналежності до певної групи товару, впливають: характер, повнота та чіткість маркування. Маркування повинно бути повним, чітким, правильно нанесеним і розташованим. Маркування наноситься безпосередньо на вироби (товарний знак, розміри, ємність тощо) та на упаковку з виробами (найменування товару, назва підприємства-виробника та адреса, коротка технічна характеристика, штрих-код тощо). Металогосподарчі товари пакують у картонні коробки, пачки, пакети паперові та із комбінованих матеріалів, футляри, чохли, пенали, контейнери, дерев'яні та картонні ящики тощо. Металеві побутові вироби транспортують усіма видами транспорту. Зберігають металевий посуд у приміщеннях без різких

коливань температур та з дотриманням товарного сусідства (не можна зберігати з товарами побутової хімії [5, с. 165].

Висновки. Підсумовуючи вище викладене, слід звернути увагу, що під час проведення дослідження перед експертом ставляться основні завдання щодо визначення ринкової вартості металевих побутових виробів. Для правильної оцінки важливою є приналежність досліджуваного об'єкта (об'єктів) до загальноприйнятого класу товарів із відповідним комплексом властивостей за класифікацією, що дозволяє ретельніше досліджувати споживчі властивості однорідних груп товарів, розробляти групові методи дослідження та оцінки рівня якості товарів. Для товарознавчого дослідження важливим також є розуміння асортименту металевих побутових посуду та його приналежності до однієї групи товарів.

При проведенні судової товарознавчої експертизи металевих побутових виробів слід враховувати вид виробу, місце розташування та розмір дефекту, вплив дефекту на зовнішній вигляд та експлуатаційні властивості виробів, а також відповідність товарних властивостей досліджуваних об'єктів маркувальним позначкам.

Отже, при оцінці якості металевих побутових виробів слід враховувати їх приналежність за класифікаційними ознаками, основними дефектами, правильним вибором методів дослідження, що дозволяє значно підвищити ефективність судової товарознавчої експертизи.

Література

1. Металеві побутові товари: реферат. URL: <https://studfile.net/preview/7375301/page:6/>
2. Кочуров А.М., Каранян К.А. Довідник продавця промислових товарів. М: Вис. школа, 1982. 399 с.
3. Товарознавча оцінка асортименту та якості металевих посуду: курсова робота. URL:

https://knowledge.allbest.ru/marketing/3c0a65625a3bd78a5c53b89521206c27_0.html

4. Визначення ринкової вартості під час проведення оцінки майна в сучасних умовах: стаття. URL: <http://global-national.in.ua/archive/20-2017/106.pdf>
5. Головка М.П., Акмен В.О., Головка Т.М., Сорокіна С.В. Товарознавство непродовольчих товарів: Товарознавство господарчих, будівельних, косметичних товарів та товарів побутової хімії: навч. посібник. Х: ХДУХТ, 2015. 334 с.
6. Посуда из коррозионно-стойкой стали. Общие технические условия: ГОСТ 27002-86 [Чинний від 01.01.1988]. М.: Межгосударственный стандарт, 1986. 9 с.
7. Посуда хозяйственная из листового алюминия. Общие технические условия: ГОСТ 17151-81 [Чинний від 01.07.1982]. М.: Межгосударственный стандарт, 1981. 43 с.
8. Посуда из мельхиора, нейзильбера, латуни с хромовым или никелевым покрытием. Общие технические условия: ГОСТ 24320-2018 [Чинний від 01.04.2019]. М.: Межгосударственный стандарт, 2018. 14 с.
9. Посуда и приборы столовые из мельхиора и нейзильбера с серебряным или золотым покрытием. Общие технические условия: ГОСТ 24320-2018 [Чинний від 01.04.2019]. М.: Межгосударственный стандарт, 2018. 15 с.
10. Характеристика асортименту і вимоги до якості побутового металевого посуду: реферат. URL: http://4ua.co.ua/marketing/rb2bc79b5d53a89421306d26_1.html
11. Якість продукції: поняття і показники, методи оцінки: реферат. URL: https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/22070/
12. Розрахунок втрати якості непродовольчих товарів у зв'язку з їх зносом та наявністю дефектів, який використовується в проведенні

товарознавчих досліджень: метод. рекомендації Желавська О.В. К.:
Київський НДІСЕ, 2003. 45 с.